

словом; в) обставина ближче до визначеного слова; г) вступні слова на початку речення (*The graphics and layout of the screens is shown here merely to illustrate the underlying functionality.*).

Складні речення з сурядними (and, but) та підрядними (because, so, as) сполучниками допомагають дотримуватись логічності у викладенні інформації:

e.g. Because of the high similarity between the various screens, some system of includes should be used on the server so that if the name of the service changes, or if we can't purchase the domain name we want, we'll be able to change all the screens in one place.

Особливістю синтаксису ТЗ є переважне використання непрямої мови. Для ТЗ притаманні розповідні речення, речення з рядами однорідних членів. У ТЗ у рамках одного речення вміщується велика кількість інформації. Результатом цього є ускладнення синтаксичної структури (*Each screen in WhatTimeIsIt.com is known by a canonical name which will always appear, in this document, with an underline, so you know we're referring to a screen by name, for example, Home Page.*).

Таким чином, спираючись на підходи та класифікації стилів і підстилів, специфіку жанру, ми узагальнили характеристики ТЗ у стилістично-жанровій ієрархії. Також охарактеризували лексику, притаманну ТЗ напряму підготовки "Комп'ютерні науки"; узагальнили лексичні, граматичні й синтаксичні особливості ТЗ; виокремили ознаки ТЗ. Це дозволить нам в подальшому окреслити основні вимоги до написання ТЗ, розробити систему вправ для формування мовленнєвих навичок і вмій у магістрантів складати технічні завдання англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В.В. Сюжет и стиль / В.В. Виноградов. – М.: Изд. АН СССР, 1963. – 192 с.
2. Вейзе А.А. Чтение, реферирование и аннотирование иностранного текста / А.А. Вейзе. – К.: Вышш. школа, 1985. – 127 с.
3. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
4. Глазунова Т.В. Обучение письменному общению на английском языке с применением «диалога-журнала» (II курс языкового пед. вуза): Дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т.В. Глазунова. – К., 1997. – 42 с.
5. Егорушкин А.А. У каждого свой язык? / А.А. Егорушкин. – №21: [E-resource]. – Режим доступа: www.computerra.ru
6. Кузнецов В.Г. Функциональные стили современного французского языка (публицистический и научный) / В.Г. Кузнецов. – М.: Вышш. шк., 1991. – 160 с.
7. Лисиченко Л.А. Лексико-семантическая система украинської мови / Л.А. Лисиченко. – Харків, 1997. – 130с.
8. Розенталь Д.Э. Практическая стилистика русского языка: учеб. для вузов по спец. «Журналистика» / Д.Э. Розенталь. – [5-е изд., испр. и доп.]. – М.: Вышш. шк., 1987. – 399 с.
9. Судовцев В.А. Научно-техническая информация и перевод / В.А. Судовцев. – М.: Вышш. шк., 1989. – 232 с.

УДК 378.147.111

Луцик М.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОФОНОГРАМИ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ АНГЛІЙСЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Стаття присвячена теоретичним передумовам застосування відеофонограми у викладанні англійської мови як другої іноземної на основі німецької з метою навчання аудіювання. Розглядається психологічний аспект використання відеофонограми та її потенціал для дотримання педагогічних та методичних принципів навчання аудіювання з урахуванням опори на першу іноземну мову.

Ключові слова: відеофонограма, аудіювання, перша іноземна мова, друга іноземна мова, опори для розуміння, монологічне мовлення, автентичні навчальні відеокурси.

Луцик М.В. Видеофонограмма для обучения студентов-филологов аудированию английской монологической речи на базе немецкой. Статья посвящена теоретическим предпосылкам использования видеофонограммы в преподавании английского как второго иностранного языка на основе немецкого с целью обучения аудированию. Рассматривается психологический аспект использования видеофонограммы и её потенциал для соблюдения педагогических и методических принципов обучения аудированию с учётом опоры на первый иностранный язык.

Ключевые слова: видеофонограмма, аудирование, первый иностранный язык, второй иностранный язык, опоры для понимания, монологическая речь, аутентичные обучающие видеокурсы.

Lushchik M.V. Video phonogram in teaching linguistic students listening English monological speech based on German. The article deals with the theoretical substantiation of using video phonogram in teaching English as a second foreign language on the basis of German with the aim of teaching listening. Psychological aspect of using video phonogram and its potential for holding to pedagogical and methodological principles of teaching listening based on the knowledge of the first foreign language are described.

Key words: video phonogram, listening, first foreign language, second foreign language, clues for understanding, monological speech, authentic training video courses.

За чинною програмою з англійської мови як другої іноземної для мовних факультетів студенти на кінець першого року її вивчення мають досягти рівня володіння другою іноземною мовою, який визначено в Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти як рівень А2 [3], тобто „рівень елементарного користувача”. Щодо компетенції в аудіюванні цей рівень характеризується здатністю розуміти загальні

повідомлення й окремі деталі інформації, представлені в таких типах текстів, як короткі розповіді, описи, короткі бесіди, пов'язані з безпосередньо знайомими сферами спілкування – інформація про особу та її родину, навчання, покупки, близьке оточення тощо. Метою навчання аудіювання виступає розвиток здатності розуміти як монологічне, так і діалогічне мовлення, представлене стандартною чіткою вимовою носіїв мови в аудіо- чи відеозапису, а також живим мовленням. Отже, на початковому етапі студенти мають навчитися розуміти на слух іншомовне мовлення, яке пред'являється за допомогою різних джерел – мовлення викладача, автентичне мовлення в аудіозапису та автентичне мовлення у відеозапису. У методичній літературі існує низка досліджень, присвячених питанню організації навчання іноземних мов з використанням відеофонограми. Навчання іншомовного аудіювання за допомогою відеофонограми досліджується у працях Н.І. Бичкової [1; 2], Л.І. Іванової [4], С.П. Литвиненко [5] та ін. Проте у згаданих роботах розглядається навчання аудіювання текстів першою іноземною мовою, що не може у повній мірі бути перенесеним на процес навчання другої іноземної мови, який визначається певною специфікою. Тому *актуальною* стає проблема використання відеофонограми з метою навчання аудіювання англійського монологічного мовлення з опорою на першу іноземну мову – німецьку.

Для навчання студентів першого року вивчення англійської мови доступними з лінгвістичної точки зору є автентичні навчальні відеокурси (АНВК). Мовлення в них хоча й автентичне, але адаптоване спеціалістами-носіями мови з урахуванням рівня мовної підготовки тих, хто навчається, вони побудовані на типових ситуаціях спілкування, використовуються найуживаніша лексика, граматичні й фонетичні явища.

Метою цієї статті є вивчення теоретичних передумов застосування відеофонограми у викладанні англійської мови як другої іноземної на основі німецької на початковому етапі з метою навчання майбутніх філологів аудіювання монологічного мовлення.

У *завданні* статті входить розгляд психологічного аспекту застосування цього навчального засобу, потенціал відеофонограми для дотримання педагогічних та методичних принципів у навчанні розуміння на слух автентичного англійського мовлення з урахуванням опори на попередній лінгвістичний досвід студентів з першої іноземної мови – німецької.

Психологічний аспект застосування відеофонограми стосується аудіювання автентичного мовлення, яке пред'являється. Специфічні психічні особливості цього процесу пов'язані з тісною взаємодією всіх аналізаторів і перш за все – слухового і зорового, це має низку переваг для навчання аудіювання автентичного іншомовного мовлення. Отже, розглядаючи психологічний аспект використання відеофонограми, зупинимося на розгляді взаємодії двох каналів надходження

інформації; процесі розвантаження оперативної пам'яті за рахунок зорових образів, збільшення швидкості розуміння; розвиткові прогностичних умінь студентів.

Головна перевага інтегральної актуалізації двох каналів надходження інформації полягає у тому, що за одиницю часу реципієнт отримує значно більшу кількість інформації, ніж за одним каналом, при цьому взаємодія аналізаторів не зводиться до суми інформації, що сприймається окремими аналізаторами, а веде до підвищення чутливості кожного з них. Завдяки поєднанню каналів інформації створюється аналог реального акту мовленнєвої комунікації носіїв виучуваної мови.

На початку вивчення другої іноземної мови в силу недостатньої сформованості граматичних і лексичних навичок говоріння й аудіювання виникає розподіл уваги до змісту і до форми, це призводить до перевантаження оперативної пам'яті. Цього небажаного ефекту можна уникнути завдяки переплітання словесно-логічного, образного й емоціонального під час сприймання відеоінформації, що сприяє переходу частини інформації у довготривалу пам'ять, причому деяка її кількість запам'ятовується мимовільно.

Поєднання звукових і зорових образів в єдину систему збільшує темп сприймання й розуміння мовлення – завдяки широкому використанню предметно-зображального коду під час перегляду відеофонограми інформація переробляється у швидкому темпі за мінімальної участі артикуляційного апарату, немає необхідності у вербалізації всього, що сприймається. Внутрішнє мовлення, яке спирається не тільки на акустичні, але й на зорові образи, є більш точним і досконалим завдяки значному скороченню його функціонального навантаження за допомогою безпосередньої наочної опори.

У цьому процесі важливого значення набуває розвиток прогностичних умінь студентів. Умови сприймання аудіовізуальної інформації англійською мовою сприяють переносу мовленнєвих навичок і умінь студентів, набутих і сформованих на рідній та німецькій мовах.

Відеофонограма може сприяти дотриманню основних положень методики навчання іноземних мов стосовно навчання аудіювання. Вважаємо за потрібне, проаналізувавши роботи дослідників з цієї теми [1; 6], виділити *загальні положення методики навчання аудіювання з використанням відеофонограми та специфічні принципи використання відеофонограми з метою навчання аудіювання.*

Серед *загальних методичних положень* особливо важливими, на нашу думку, є: принцип комунікативності; використання опор різних типів; принцип навчання в контексті діалогу культур.

Принцип комунікативності актуалізується у вправах з комунікативною інструкцією. Розуміння смислу в природних умовах не є метою акту спілкування; це результат слухання, а також необхідна умова здійснення комунікативної мети

слухача – наприклад, отримати певну інформацію, дізнатися про погляд співрозмовника з окремого питання тощо. Відповідно до цього повинні формулюватися і завдання до вправ для навчання аудіювання – слухач має провести селекцію змісту і відокремити нове від уже відомого, у новому виділити те, що відповідає комунікативній меті. Наведемо приклад комунікативного завдання до вправи: *“Ви вирішили поїхати на навчання до Великої Британії, але не знаєте, до якої частини країни краще – в Англію, Ірландію чи Шотландію. Подивіться відеофрагмент і оберіть, що Вам найбільше підходить”*.

Для забезпечення успіху під час аудіювання особливо важливим чинником є наявність або відсутність опор. Визначають опору як природну або штучно створену візуальну чи аудитивну підказку. Опори, що надаються відеофонограмою, сприяють декодуванню усного висловлювання. Зображення обличчя мовців, видима артикуляція у відео допомагає розрізнити межі між окремими словами, що особливо важливо для розуміння англійського усного мовлення. Під час застосування автентичних відеофонограм у навчальному процесі необхідно враховувати національну специфіку значень деяких жестів. Слід мати на увазі, що в окремих випадках можлива неадекватна інтерпретація студентами деяких національно обумовлених паралінгвістичних засобів, які використовують носії мови, що може призвести до неправильного розуміння інформації, що пред'являється. АНБК характеризуються максимальною наявністю видимого мовця, студенти мають можливість більшість часу спостерігати за обличчям мовця, яке здебільшого з'являється на екрані крупним планом, отже, видно артикуляцію, можна простежити за мімікою та жестами.

Принцип навчання в контексті діалогу культур передбачає, що незалежно від мети використання відеофонограми однією з постійних цілей виступає виявлення схожості й розбіжностей в явищах іншомовної й рідної культур студентів. Це стосується як вербального, так і невербального аспектів спілкування. Автентичні аудіовізуальні матеріали мають становити підґрунтя функціональної моделі діалогу культур країн рідної, першої і другої іноземної виучуваних мов. Розуміння іншомовного мовлення може бути досягнуто лише за умови, що реципієнт є достатньо компетентним не тільки в мовному, але й в соціокультурному коді відправника повідомлення – носія мови; це вимагає від студентів досягнення високого рівня не тільки мовної підготовки, але й відповідних фонових знань. Національно-культурна специфіка іншомовного повідомлення, що пред'являється аудіовізуально, присутня й у вербальному аудіоряді, й у невербальному відеоряді, тому використання відеофонограми сприяє інтегрованому навчанню розуміння цих національно-культурних особливостей.

До специфічних принципів використання відеофонограми з метою навчання аудіювання відносимо: переважання навчання на цілісно-спільній основі; навчання слухової рецепції без опори на

друкований текст; терпимість до неповного розуміння та компенсація можливих труднощів розуміння відеофонограми.

Переважання навчання на цілісно-спільній основі означає одночасне сприймання студентами інформації по слуховому і зоровому каналах. Надсилання інформації по одному каналу з маніпуляційно-прогностичною метою має бути епізодичним. Під час цілісно-спільного використання аудіо- і відеорядів відеофонограми студенти мають можливість одночасно слухати і дивитись, що забезпечує засвоєння мовлення інтегровано з елементами невербального спілкування носіїв мови, ознайомлення з соціокультурними складовими відеоряду. Велике значення при цьому мають виховний та емоційний вплив на глядача.

Принцип навчання слухової рецепції без опори на друкований текст означає, що перегляд відеофонограми відбувається як основний вид навчання аудіювання; читання друкованого аналога її вербального аудіоряду може епізодично відбуватися після аудіювання з метою навчання техніки читання, тому що в англійській мові графічний образ слова має розбіжності у написанні та вимові; під впливом графічного образу, як більш чіткого, перекручується звуковий образ, або такий зв'язок взагалі не утворюється, студенти не пізнають зі слуху знайомі за письмовими текстами слова.

Принцип терпимості до «неповного» розуміння є особливо важливим на початковому етапі навчання аудіювання, оскільки навіть під час перегляду телепрограм рідною мовою рідко відбувається намагання зрозуміти кожне слово. Завдання студентів – намагатися досягти скоріше точного, безпомилкового, ніж повного розуміння змісту. Необхідно широко використовувати завдання, які розвивають уміння розуміти основний зміст, а також завдання, що спонукають студента до пошуку необхідної або цікавої інформації, що часто вимагається в умовах реального повсякденного спілкування.

Принцип компенсації можливих труднощів розуміння відеофонограми за рахунок різних шляхів семантизації незнайомих мовних одиниць, що несуть інформаційне навантаження та відібрані для активізації. Завдяки опорі на попередній лінгвістичний досвід з першої іноземної мови деякі незнайомі мовні одиниці з аудіоряду відеофонограми можуть бути семантизовані студентами самостійно, якщо звуковий образ і значення незнайомих мовних одиниць другої іноземної мови збігаються зі звучанням і значенням з відомими мовними одиницями першої іноземної мови, тобто можливе здійснення позитивного переносу з першої іноземної мови у вигляді мовної здогадки. Під час навчання англійської мови після першої іноземної – німецької – позитивний перенос стає можливим, по-перше, завдяки спорідненості цих мов та наявності багатьох лексичних мовних одиниць, схожих за звучанням, написанням і значенням – слів-когнатів. Якщо ж здогадка за рахунок тільки вербальної слухової інформації не відбувається, можуть допомогти інші

компоненти. У випадку ідентичності зорового і слухового рядів студенти сприймають такі слова і вирази без перекладу, здогадуючись про їх значення за контекстом. Проілюструємо можливість компенсації труднощів розуміння незнайомих мовних одиниць за рахунок збігу незнайомої мовної одиниці за звучанням і значенням з мовною одиницею першої іноземної мови (АНВК “*Cutting Edge. Elementary/Pre-Intermediate*”, 2. *Fast Life, fast Food*):

Аудіоряд: *Fast food is so attractive to so many people that Andrew Senior, who is the manager of the company, takes new orders every day.*

Слово “*attractive*” збігається за звучанням і значенням з німецьким „*attraktiv*”, що дає змогу студентам самостійно визначити значення нової лексичної одиниці.

Таким чином, дослідження психологічних і методичних засад дало змогу визначити теоретичні основи використання відеофонограми для навчання аудіювання англійського монологічного мовлення з опорою на попередній лінгвістичний досвід студентів з першої іноземної мови – німецької – і дійти певних висновків:

1. Навчаючи аудіювання іншомовного усного мовлення, необхідно враховувати умови його пред'явлення, від яких залежить сприймання і розуміння мовлення. На початковому етапі навчання доречним вважаємо застосування відеофонограми, яка відзначається низкою переваг щодо полегшення розуміння усного іншомовного мовлення, тобто автентичних навчальних відеокурсів.

2. Розглянувши психологічні та методичні передумови використання відеофонограми в навчанні іноземних мов, вважаємо за потрібне для ефективного навчання аудіювання англійського монологічного мовлення на основі німецького відібрати такі автентичні навчальні відеокурси, які слугуватимуть джерелом мовної, мовленнєвої і соціокультурної інформації, сприятимуть актуалізації аудитивної здогадки і нададуть можливість для використання позитивного переносу з першої іноземної.

Подальшим нашим завданням є відбір автентичних навчальних відеокурсів і створення методичних прийомів опори на першу іноземну мову під час навчання англійського аудіювання із використанням різних джерел автентичного іншомовного мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бичкова Н.І. Основи використання відеофонограми та фонограми для навчання іноземних мов / Наталія Іванівна Бичкова. – К.: Віпол, 1999. Ч.1: Методика використання відеофонограми. – 1999. – 107 с.
2. Бичкова Н.І. Нові стратегії використання відеофонограми для навчання усного іншомовного спілкування / Н.І. Бичкова // Педагогічний процес: Теорія і практика: Зб. наукових праць. – Вип. 3. – К.: Видавництво П/П „ЕКМО”, 2006. – С. 69-79.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [Науковий редактор українського видання С.Ю. Ніколаєва]. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.

4. Иванова Л.И. Обучение студентов начального этапа неязыкового вуза аудированию при самостоятельной работе с техническими средствами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Иванова Людмила Ивановна. – К., 1997. – 208с.

5. Литвиненко С.П. Ефективність використання фонограми та відеофонограми при навчанні аудіювання / С.П. Литвиненко // Вісник КНЛУ. – 2003. – Вип. 6. – С. 111-117.

6. Lonerган J. Video in Language Teaching / Jack Lonerган. – Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1990. – 133 p. – (New Directions in Language Teaching)

УДК 811.11'367.6

Олекса Г. І.

аспірантка Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВ РУХУ В GERMANСЬКИХ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)

У статті зіставляється структура дієслів руху в германських мовах (англійській та німецькій).

Ключові слова: дієслово, префікс, рух.

Олекса А.І. Структурно-семантические особенности глаголов движения в германских языках (на материале английского и немецкого языков). В статье сопоставляется структура глаголов движения в германских языках (английском и немецком).

Ключевые слова: глагол, приставка, движение.

Oleksa. A.I. Structural-semantic features of motion verbs in Germanic languages (English and German languages). The article compares the structure of motion verbs in Germanic languages (English and German).

Key words: verb, prefix, motion.

У сучасній лінгвістиці помітне місце посідає зіставлення мов, що належать або до різних (генетично) мовних родин, або навіть до однієї родини. Проведене дослідження дієслівної системи англійської і німецької мов дозволяє зробити певні висновки, які можуть бути корисними як для теоретичного опису мов, так і для практики їх викладання.

Помітне місце серед дієслів германських мов займають дієслова руху, їх узгодження в межах речення з іншими членами речення за допомогою прийменників або без них. Зупинимося на способах моделювання просторово-спрямувальної дієслівної семантики, яка в німецькій мові представлена дієсловами з відокремлюваними префіксами, а в англійській – аналітичними дієслівними комплексами [2, с. 4].

Основна маса дієслівних префіксів сучасної німецької мови за своїм походженням зближується з прислівниками місця. Багато з них мають в ізольованому варіанті значення прислівників. У дієслові *zurückkehren* (повертатися) *zurück* – дієслівний префікс, але ізольовано це слово має значення «назад»; в дієслові *zusammenfahren*